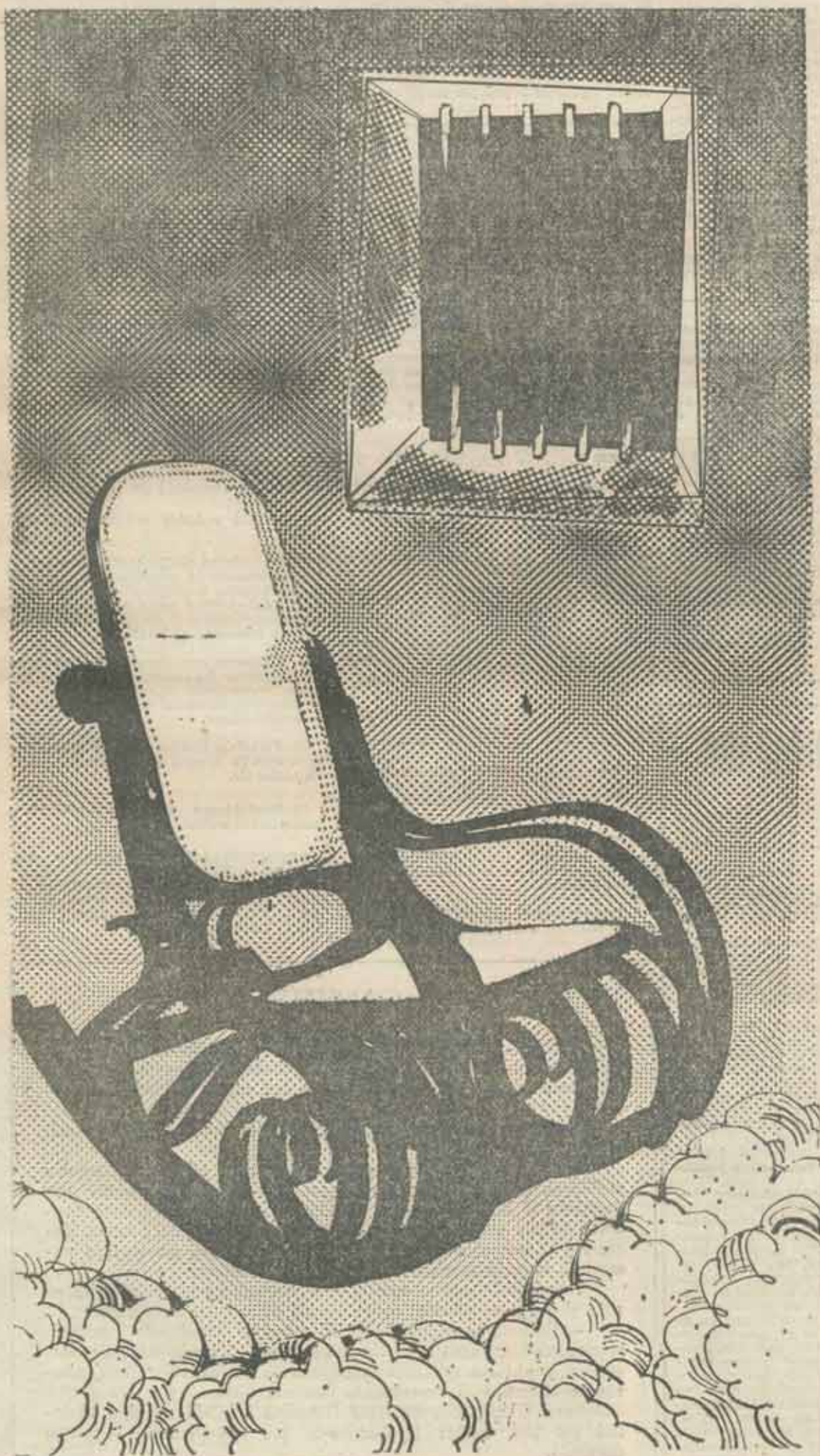

PUBLICAȚIE
SĂPTĂMÎNALĂ
EDITATĂ DE
GRUPUL
PENTRU DIALOG
SOCIAL

- Televiziunea în prim plan ● În loc de agendă ● Interviu cu Tamás Gáspár Miklós
- Dialog în dialog ● Desene de Eugen Mihăescu ● Ce a adus Revoluția Armatei Române? ● Accente ● Revoltă în penitenciare ● Istorie și... istorii ● Comentarii, intervenții semnate de Radu Popa, Andrei Pippidi, Livius Ciocârlie ●

În ultima săptămână de decembrie scriam că revoluția anticomunistă a învins deplin. România părea că a trecut în câteva zile din aerieplanul transformărilor democratice din Europa de est în avangarda lor. Credeam atunci că revoluția distrusese structurile totalitare, spre deosebire de Polonia, Ungaria, Cehoslovacia etc., care mai aveau încă de luptat pentru distrugerea acestora. În România, Partidul Comunist dispăruse brusc de pe scena vieții politice, în vreme ce în acele țări ele existau și continuau să se aile la putere, chiar dacă o împărteau cu alții. Peisajul politic din Estul Europei părea clar: de-o parte regimurile secrete și ciocanului, made in U.R.S.S., de cealaltă parte democrația. Revoluția românească depășise, gindeam atunci, această situație.

M-am înșelat. Revoluția a reușit să decapiteze sistemul comunist ca întreg, dar nu l-a distrus, cum părea la prima vedere. Corpul monstruos al comunismului a fost segmentat și fragmentele s-au răspândit pretutindeni. Le întănești în stare de funcționare oriunde. În ministere, în armată, în mass-media, în Consiliul F.S.N., în conducerea partidelor istorice și neistorice. Un zoi de comunism fără partid comunist cingerează corpul tinăr al României posttotalitare. Sub un camuflaj sau altul, acționează aproape nestingherit. Fragmentat și sub camuflaj, vechiul aparat și vechea mentalitate autoritară lucrează. Lupta decisivă împotriva comunismului (sărăciei, fricii, umilințelor, minciunii, nerăzvirării și prostiei) nu a fost încă dată. Comunismul nu a capitulat, așa cum am sperat mulți, în primele zile după revoluție. L-am văzut pe străzi dezvăluit, ca o furie împotriva chiar a cuceririlor revoluției. Care este aspectul cel mai evident al vechii mentalități? Intoleranța! Vechea mentalitate nu înseamnă numai niște concepții depășite, care - nu-i așa, dragi tovarăși - nu

CEASURI LINIȘTITE

s-a schimbat după revoluție. Vechea mentalitate înseamnă, mai ales, niște persoane concrete. Coccoțate astăzi în niște funcții concrete. Care împiedică în mod concret „Mersul revoluției la români”. Sînt mulți, foarte mulți, se cunosc bine între ei, au o experiență vastă în manipularea și mințirea oamenilor. Au trecut prin aceleași școli (la București sau Moscova), locuiesc pe aceleași străzi de mulți ani, au lucrat împreună. Au fost ambasadori, directari, miniștri, activiști ai C.C. al P.C.R. Birocrați de carieră. De decenii slujesc poporul, zic ei, cauza interesului personal, zicem noi. N-au păreri proprii, așteaptă ordin, sînt mereu în preajma cuiva care are puterea. Aceștia, furiați pretutindeni, se opun vehement, în forme camuflate, democrației - în provincie ca și la București - la nivele centrale ca și la nivele locale.

Făceam o comparație cu procesul transformărilor democratice din celelalte țări ex-socialiste. În Cehoslovacia, Polonia, Ungaria societatea civilă nu a fost distrusă în întregime după '45. Nuclee au reușit să supraviețuiască. Acolo reprimarea a durat mai puțin și nu a fost atât de masivă ca în România. Din aceste nuclee au apărut treptat lumi alternative, inițiative care au proliferat și au schimbat cu timpul peisajul social. În România abia urmează să apară asemenea structuri alternative. În celelalte țări est-europene forțele stau față în față. Se cunosc bine între ele, își recunosc pozițiile, declară ca atare ce sînt. De o parte trecutul bolșevic, adică dictatura, aparatul de partid, poliția secretă, cenzura. De cealaltă parte democrația, societatea civilă, stat de drept, libertatea individuală. În România peisajul social după revoluție este tulbure. Și această împrejurare nu avantajează deloc procesul democratizării societății românești. Revoluția a produs un vid de putere în care se poate întâmpla orice. Inclusiv reîntoarcere la trecut, la comunism și dictatură. Un recul se observă deja de mai multe săptămîni. Ne-am bucurat prematur. Nu ne așteptăm ceasuri liniștite. Greul abia începe. Comunismul a declanșat un război de lungă durată bazat pe tactici de guerila. Camuflaj, zvonuri, manevre de culise, rezistență incrincentată pentru fiecare poziție care i-a mai rămas.

STELIAN TĂNASE

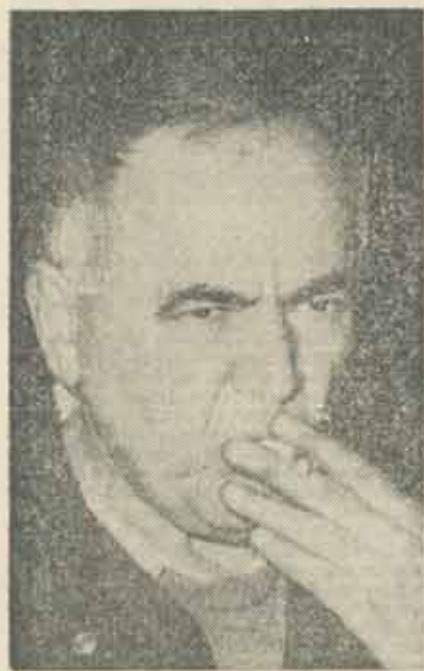

ACCENTE

Radu Popa

„Incredibil!”

Citesc și nu-mi vine a crede ochilor. Unul dintre asistenții călătoriei încearcă să ne convingă asupra calităților estetice pe care le-a avut execuția...

Gândurile noastre sînt sînt trezite de interviul luat de Petre Mihai Băcanu arhitectului Anca Petrescu, sefa proiectului a-becantelor „case a poporului”...

Am așezat totodată să aflăm că proiectul original a prevăzut construcții în trepte adaptate pantei dealului Arsenalului...

Un clicu între intelectualitate și masele lipsite de conștiință politică, utilizat fără scrupule de un guvern comunist care și aduce trupele de șoc pentru a reduce la tăcere partidele „istorice”...

mai multe generații viitoare cadrul vieții de zi cu zi și astfel nu sîntem deloc dispuși să acceptăm rețetele de „calm și luciditate” ale arhitectei Anca Petrescu...

Cu această n-am epuizat socurile pe care mi le-au produs declarațiile arhitectei Anca Petrescu. Astfel, de pildă, mă bucur în fals împotriva afirmației că autorii „casei poporului” au „creat ceva în locul îndrăcirilor rîni provocate orășului de imensa demolări ale căror tăvăluguri nu le puteam influența”...

Umblă vorba că în acea și unică din istoria românească a ultimii jumătăți de secol, sinistrul cuplu fuzind din mijlocul Bucureștiului dezlănțuit ar fi povănit pilotului de megalomania paranoică cu care se identificase...

ACCENTE

Andrei Pippidi

Simple reflecții ale unui istoric

Arta de a governa fără opoziție n-a fost descoperită ieri. În istoria noastră nouă a României există exemple care pot explica unele situații cu care ne găsim confrunțați astăzi...

O organizație politică, începînd cu o coaliție din care, în cele din urmă, se desprinde un partid totalitar: Frontul Democrat-Popular...

Un clicu între intelectualitate și masele lipsite de conștiință politică, utilizat fără scrupule de un guvern comunist care și aduce trupele de șoc pentru a reduce la tăcere partidele „istorice”...

O cenzură care nu se declară public, dar acționează energic, blocînd orice posibilitate de dialog cu societatea; iarăși o amintire tristă a secolului în care se pregătea dictatura Partidului Comunist...

Cortegiul entuziaste de liceeni, dirijate de profesorii lor, înregimentate în partidul unice: așa erau defilațiile de 1 Mai și de 23 August din anii copilăriei noastre.

Telegrame de adeziune, scrisori, din toată țara, asigurîndu-l pe „cel mai iubit fiu al poporului” de unanimitatea cu care sînt salutate hotărârile lui; încă o trăsătură a regimului căruia am crezut că i se pusese capăt pentru totdeauna.

ACCENTE

Livius Ciocârlie

Considerații actuale

Faptul grav la care asistăm cu stupeoare — căci la ea totul alicceea ne-am fi așteptat — și s-ar părea că asistăm nepotential, este dezbaterile ce se desfășoară între straturile largi ale populației...

Demonstrația lui Jaspers se sprijină pe o idee despre istorie care nu știu cît de adevărată este în genere, însă în trecutul nostru, al românilor, se potrivește integral: „Istoria universală poate apărea ca un haos de evenimente întâmplătoare...”

În plan european, criza lumii moderne a început prin pierderea sensului fundamental, odată cu anunțarea de către Nietzsche „moarte a lui Dumnezeu”. În circumstanțele noastre, sensul necesar al spiritualității s-a pierdut și el...

du-se ca mase, ei devin o funcție a forței, nu însă și încarnarea unui spirit”.

Transformat în masă, poporul a fost o funcție a forței pentru că în spațiul rafinat al conștiinței lui a pătruns frica. Frică intensificată, ca într-o contrapondere de oglindă, prin răsfîrțarea reciprocă a fricii dictatorului și a masei...

La ce a dus frica dictatorului, la ce pregătiri bolnave de luptă împotriva propriului popor, s-a văzut. Pe de altă parte, însă, prin lăsură în frică, prin acceptare, noi ne-am făcut vinovați de propria noastră suferință...

Dacă, totuși, cei mai mulți dintre noi nu ne-am simțit, sau nu îndesășim, vinovați, a fost pentru că suferința ne-a izolat întru-atît încît n-am mai avut disponibilitatea necesară ca să ne examinăm pe noi înșine...

Am prelungit citatul fiindcă el face să se întrevadă legătura, în cazul nostru, dintre trecut și prezent. Să nu ne înșelăm: zilele dintre 16 și 22 decembrie n-au reprezentat descoperirea unor resurse rămase intacte...

Reiese că oricît de mare ar fi inteligența în zilele acestea, nu pot fi învățați agenții ei nemilcociți. În schimb, sînt responsabili aceia al căror statut îi obligă să înțeleagă lucrurile, în măsura în care nu se fac înțeles. Sînt responsabili, cînd tac, intelectualii, fie ei din afara Frontului sau din Front...

Reiese că oricît de mare ar fi inteligența în zilele acestea, nu pot fi învățați agenții ei nemilcociți. În schimb, sînt responsabili aceia al căror statut îi obligă să înțeleagă lucrurile, în măsura în care nu se fac înțeles. Sînt responsabili, cînd tac, intelectualii, fie ei din afara Frontului sau din Front...

DIALOG ÎN DIALOG DIALOG

Acum câteva zile, domnul SILVIU BRUCAN ne-a vizitat, solicitând purtarea unui dialog cu membrii GRUPULUI PENTRU DIALOG SOCIAL. După un adevărat asalt de întrebări, cunoscutul om politic a cerut să fie lăsat să-și explice punctele de vedere. După expunerea sa și scrisoarea deschisă a Grupului, a urmat un dialog îndelungat, de peste patru ore, pe care - din pricina limitei de spațiu - îl vom reda doar parțial. La sfârșitul întâlnirii, mulți dintre membrii GRUPULUI PENTRU DIALOG SOCIAL erau convingși de faptul că punctele lor de vedere vor constitui baza unui dialog fertil cu Frontul, că ideile reliefate în discuție, similare opiniilor multor grupuri independente, vor fi luate în seamă. Dar, lovitură de teatru, chiar în seara redactării acestui material, la televiziune se anunță retragerea din Front a domnului SILVIU BRUCAN. Motivația este lapidară: omul socotit „creierul” Frontului consideră că rolul său în Frontul Salvării Naționale s-a încheiat. Părerile opiniei publice cu privire la noua retragere din Front, care se subiază pe zi ce trece, sînt împărțite. Sîntem convingși că publicarea fragmentelor următoare va avea darul de a lămurii pe viitorii alegători în legătură cu situația politică din țară, dar mai ales să prevină Frontul Salvării Naționale și orice forță politică virtual conducătoare asupra faptului că GRUPUL PENTRU DIALOG SOCIAL militază împotriva oricărei concentrări de putere de natură să ne abată de la democrație și să reediteze istoria anilor din urmă.

Notă: Între timp, domnul Silviu Brucan a revenit asupra hotărîrii sale.

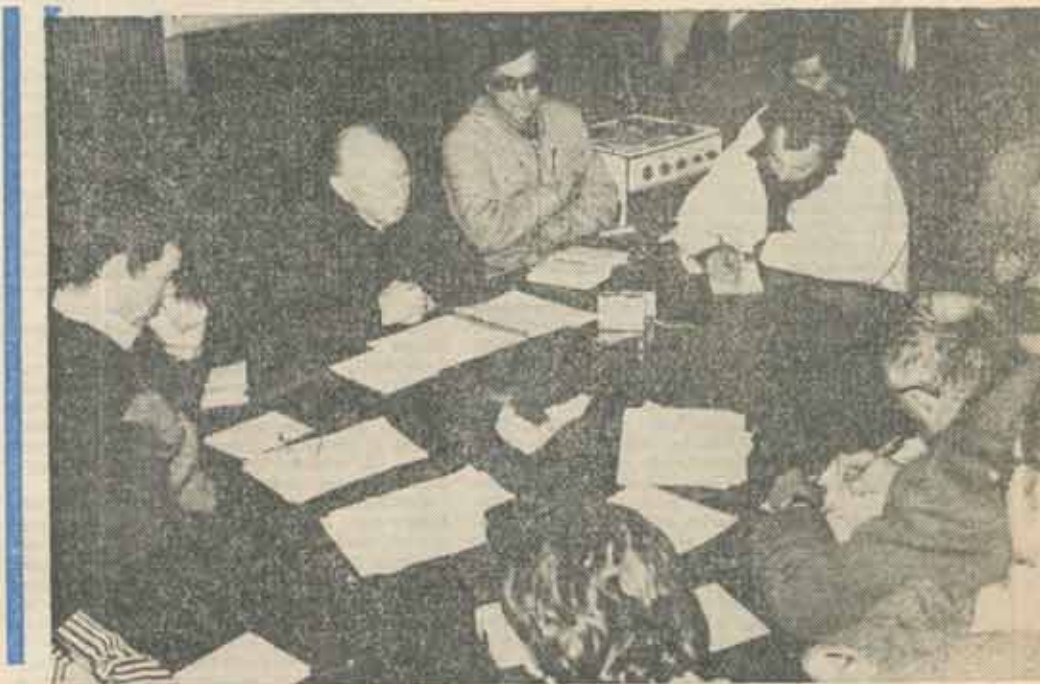
De ce candidează Frontul?

SILVIU BRUCAN: „Nici FSN-ul, nici noua intelectualitate tehnică sau creativ-profesională nu a conceput revoluția ca un fenomen care trebuie să ne întoarcă înapoi la perioada antebelică, ci are o viziune mai modernă asupra democrației decât au cele două partide istorice. Cu alte cuvinte, dacă ar fi candidatul numai partidele, se crează în perspectiva alegerilor un vacuum politic, un vid politic. Cum majoritatea acestor partide sînt de dreapta, centrul și stînga rămîneau descoperite. Și nu cred că era just ca societatea românească să fie lipsită de o reală alegere, de o reală opțiune pe scara întregului spectru politic. Din această cauză era esențial ca Frontul să participe la alegeri. Mă veți întreba ce hram poartă Frontul, dacă nu este partid? El este un organism politic care, ca și forumurile din Ungaria, Cehoslovacia și R.D.G., refuză să fie partid, din considerente politice și sociale. De fapt, fenomenul ăsta nou a fost inițiat de către vîrșii din Germania Federală și din Franța, care n-au vrut niciodată și nici nu vor să fie un partid politic. După cum ați putut constata, în Front sînt personalități și forțe politice diferite ca orientare, filosofie, concepție, ca interese chiar. Dar ele sînt unite în jurul unui program comun și a unor obiective strategice comune. Care sînt programul și strategia Frontului? Foarte pe scurt, aș spune că pe plan politic instaurarea unei democrații solide, aderente în România. Eu mă distanțez de teoria protocronismului lui Octavian Paler care socotește că România a

avut întotdeauna niste tradiții democratice foarte mari, importante: eu nu cred că a avut și am arătat care au fost motivele istorice pentru care nu a avut și nu are asemenea tradiții, sau în măsura în care există asemenea tradiții, ele au fost cîntite și cel puțin două generații nu le-au cunoscut, pentru că în perioada postbelică n-a existat aici măcar o democrație cîntită. A existat dictatura unui singur partid, care a culminat în cîștigarea totalitar și represiv și, de aceea, cred că noi trebuie să începem democrația, iar guvernarea trebuie să înceapă să guverneze democratic. Mi se pare clar că experiența asta de o lună și ceva arată că nici unii, nici alții nu se descurcă prea bine. În ce privește masa largă a cetățenilor, mulți confundă democrația cu anarhia, mulți consideră că din moment ce-i democrație nu trebuie să mai muncească, să mai învețe, și, în sfîrșit, alții consideră că acum sau niciodată e momentul să urce scara, să fie miniștri sau ambasadori. Sîntem confrunțați cu un val foarte puternic de carterism, lichetism, oportunist și unii reușesc. Nu spun că nu se întîmplă cîte ceva din toate astea și în țările occidentale, dar departe de asemenea proporții. Va să zică, vrem să se instaleze în România o adevărată democrație, vrem ca această democrație să ia forma unui sistem politic multipartid. Sînt conștient că existența unei opoziții foarte puternice este un element esențial al democrației, absolut esențial. Cred că aici se plasează și rolul grupului nostru, în acest context. Astăzi ar fi, ca să spun așa, principalele obiective în domeniul politic.

Haosul nu poate fi reformat

Care este programul și strategia economică acum? Deocamdată, noi socotim că problema principală în România nu este reforma, ci haosul. Dar haosul nu poate fi reformat. Mai întîi și-ntîi, trebuie pusă ordine. Trebuie să știm care-i realitatea. Știți foarte bine că Ceaușescu spunea că are 60 milioane tone cereale și noi am găsit mai puțin de 17. Acum noi trebuie să cumpărăm în occident cereale, ca să facem față situației. Și această mare minciună se găsește în toate sectoarele economice. Peste tot e o minciună. Nu vă puteți imagina! Și atunci, principalul lucru, deocamdată, este să vedem care este situația reală. Numai după aceea putem trece la reformă. Aici sînt cîteva principii călduzitoare, care ghidează strategia noastră economică: unul este descentralizarea, altul a deciziei economice, pînă la întreprindere, care trebuie să devină autonomă, să-și administreze. Al doilea

principiu major este introducerea treptată a legilor pieții în economia românească. De ce subliniez cuvîntul treptată? Pentru că m-am uitat în jur la Jugoslavia, Cehoslovacia, Ungaria, Polonia, care au introdus foarte rapid forțele pieții în economie, care sînt confrunțate cu niste fenomene economice foarte grave, foarte serioase. Problema asta nu se poate rezolva cu ajutor străin. De altfel, occidentul, care a împins și împinge toate aceste țări să adopte, să introducă legile pieții cît mai repede, condiționează ajutorul lor economic de introducerea rapidă a forțelor pieții în economie. Țările occidentale, toate, fără excepție, păstrează mitocane pentru a controla procesele economice. În Franța și R.F.G. există un puternic sector de stat, care reprezintă cam 25-30% din economie și care-i permite să fiină în frîn efectele negative ale legilor pieții. Chiar și în Statele Unite, care se prezintă ca o câmpionat a pieții libere, există FEDERAL RESERVE BANK, care, de cîte ori se încălzește economia, ridică rata dobînzilor, ca să oprască procesul inflaționist. Și atunci pe noi ne sfătuiesc: introduceți repede legile pieții. De ce? De ce să facem noi treaba asta, cînd ei n-o fac, iar unii au căzut în capcana asta și nu mai știu cum să se descurce. Inflația atinge proporții considerabile în aceste țări. Deci, ne propunem introducerea treptată a legilor pieții. De ce? Pentru că legile pieții au un efect dublu: constituie cel mai puternic stimulente și regulator al producției, iar asta a lipsit în economia țării din est. Pe de altă parte, are tendința anarhică, ce duc la șomaj, la recesiune. Acum conjunctura economică este bună în lumea capitalistă, dar toți economiștii de acolo așteaptă să vină o recesiune, în special în S.U.A. Și atunci, cum spunem, vrem să introducem treptat legile pieții.

Opera unui nebul și incult

Am început cu agricultura, cu accentul pe mica producție agricolă. Mica producție agricolă înseamnă, pe de o parte, loturile individuale ale țărănilor cooperatori, pe de altă parte, țărăni particulari. În 1975, aceste două tipuri posedau numai 12% din suprafața arabilă a țării. Cu toate acestea, dădeau 40% din legume, 56% fructe, 60% lapte și 41% carne. Care a fost politica lui Ceaușescu? De a distruge mica proprietate, pentru a demonstra astfel superioritatea agriculturii socialiste și a făcut-o cu mare eficacitate. Asta este, de fapt, originea crizei alimentare din

România, pentru că exportul a fost întotdeauna foarte mic, față de capacitatea de producție românească. Noi trebuie să punem pe picioare mica producție, să încurajăm, să ajutăm - ați văzut că am lărgit lotul individual la 5.000 m.p. Țăranii au nevoie de semînțe bune, de ajutor veterinar pentru animale, de mașini. Eu cred că în 2-3 ani noi putem avea o producție agricolă mare, suficientă pentru a satisface nevoile populației și de furajare, chiar și o cantitate de export. După părerea mea, asta este sarcina economică cel mai ușor de îndeplinit. În ceea ce privește industria, cred că cel puțin vreo 10 ani o să avem foarte mari preuțuri, pentru că nebulul ăla a creat o gamă largă de mașini unelte, mai largă decît a Franței. Pe cap de locuitor, producția de mașini unelte a României este egală cu cea a Germaniei occidentale, cea mai mare țară exportatoare de mașini unelte din lume. La noi, cea mai mare parte din aceste fabrici sînt nerentabile. Chiar și ideea asta că prima generație de muncitori, veniți de la țară poate să producă mașini unelte competitive la nivel mondial este opera unui nebul și incult. Ideea asta că în România s-ar putea ca 95% din producție să ajungă la nivel mondial și, cum spuneam eu, 5% să fie peste nivel mondial - fără să-și dea seama că, dacă e peste, acela devine nivel mondial - vorbește de la sine. Începem cu mica producție în agricultură, apoi trebuie să apară zilele acestea un decret lege prin care se creează un sector particular puternic de mica producție industrială și de servicii, care va putea angaja pînă la 20 brațe de muncă, menite să îndeplinească două funcții principale: sporirea și îmbunătățirea bunurilor de consum și serviciilor populației, iar a doua, absorbirea forței de muncă care va fi eliberată după închiderea unor fabrici care nu au nici o perspectivă să devină rentabile. Adică, se prevede ca în anii următori să avem sute de mii de oameni fără lucru, iar mica producție, serviciile, trebuie să absoarbă fenomenul șomajului. Din fericire, este așa de inexistentă mica producție încît avem șansa ca ea să poată absorbi brațele de muncă, iar după aceea vom trece la introducerea forțelor pieții în industria noastră, adică acolo unde acționează puternic legea valorii și vom păstra în mîinile statului un sector care să permită controlul. În sfîrșit, vrem să atragem puternic capitalul străin, alt sub forma cooperării în producție, ceea ce se numește - joint-ventures - și sub cea a investițiilor de capital străin și cred că, spre deosebire de sovietici și alții, vom merge foarte departe din acest

punct de vedere. Dacă capital străin nu cred că vorbesc despre probleme, fiind știți dumneavoastră că sînt oamenii tești decît mine.

Demonstrări din Piața

În acest moment domnul Thomas citre textului către Silviu Brucan publicat-o în D. După lectură, Brucan să-și vedea asupra Silviu Brucan criticilor sînt j. nejuste și unii zii adică nici felul cum au istorice, ceea iudicios, pentru faptele nu po factor. E foarte decata să fie cauză. Noi am duri discutiile două partide. care a fost ce cea de vinici juns la un nu adică cele tre de acord cu r considerente p nomice, trebu sîunea existen zut de acord s bleme concrete stratiile de du funel cînd G plina că Piața ficient de lips acord să ocupe tății, dar 1-am atenția să nu toriei. Eu am Statele Unite că nu există masă și care i înainte cu 48 u aprobată, să m de un cordon c ver, cu niste s lîmitează locul cînd noi am această cîmter pat că se res ge libertatea. tentia: „Nu Victoriei, pen cel din Ban poate întîmpl Atunci cînd i mil de oament trolezi, e imp părții la 3 du întoarea ca seara la televiziune. clarifica de te A. rîmas ca l telefon. Copos bino ea să n patru deodată

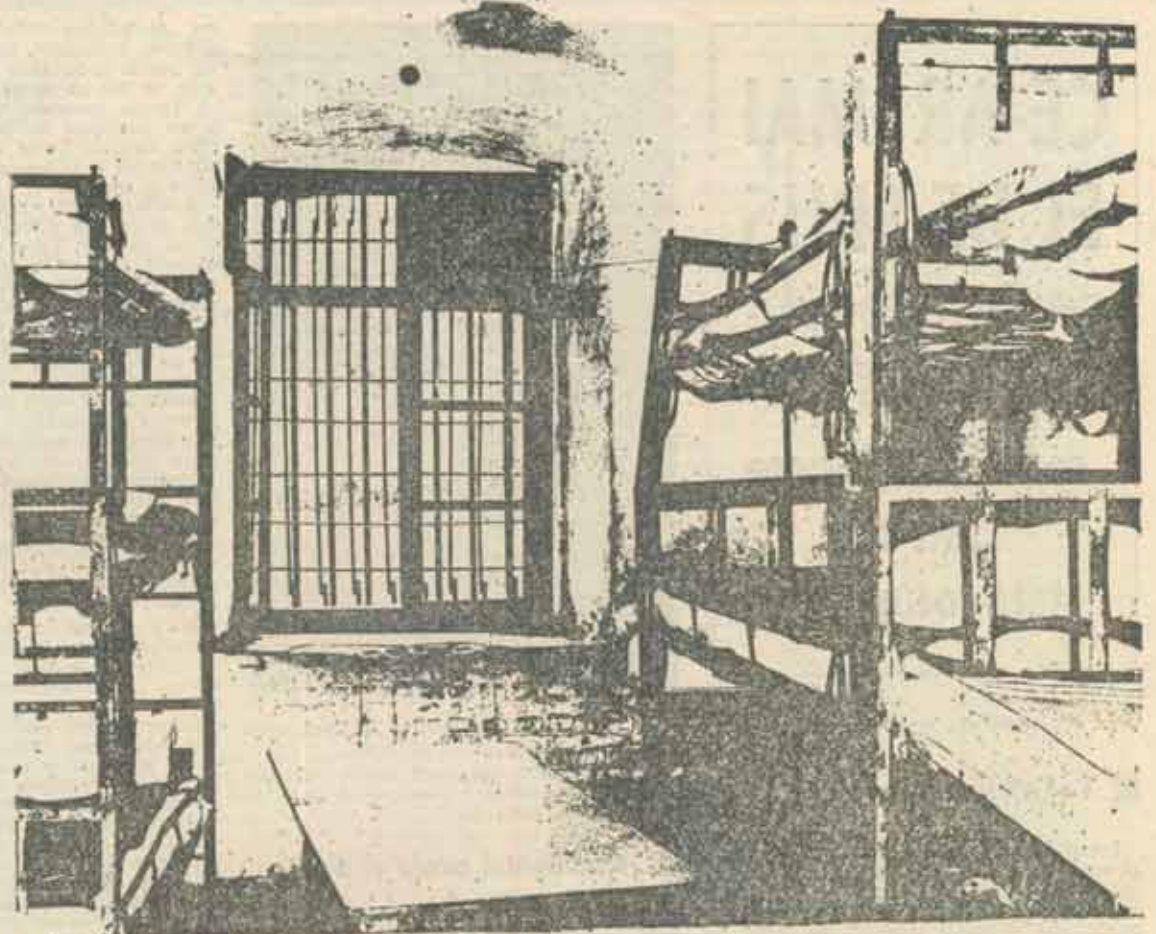

REVOLUȚIA PENTRU PENITENCIARIE

După momente de ezitare, apoi de teamă m-am apropiat de interlocutorii mei, deținuți proaspăt eliberați. Voiau să facă mărturisiri incredibile. Neliniștea mi-a trecut când am aflat cum au procedat. S-au dus la singurii oameni în care aveau încredere, la studenți. I-au rugat să-i pună în legătură cu o grupare nelegată de interese politice. Studenții i-au adus la Grupul pentru dialog social.

Au trecut câteva săptămâni, timp în care am procedat la verificarea declarațiilor. Pe această cale, cerem organelor competente, Ministerul de Interne, Procuratură, resortului cu pricina din cadrul guvernului să dea publicității, în cel mai scurt timp posibil, adevărul cu privire la cele întâmplate în penitenciarele din țară, în perioada decembrie 1989 — ianuarie 1990.

Din motive lesne de înțeles, nu dăm numele celor care, expunându-se, ne-au solicitat ajutorul și ne-au pus la dispoziție mărturiile lor.

„Câtă tinerețe, câtă putere irosită se inmormînta istovindu-se între aceste ziduri! Căci trebuie s-o spun deschis: toți acești oameni erau poate cei mai ineztrați și cei mai puternici din sinul poporului nostru. Și uite că s-au pierdut fără folos atâtea forțe, în mod absurd, nefirese, zadarnic. Și din vina cui?”

Mă întreb atunci și mă întreb și acum: cine, cine-i de vină?”

Dostoievski — AMINTIRI DIN CASA MORȚILOR

După câteva nopți petrecute pe străzile Bucureștiului, la fostul C.C., la televiziune, la radio, peste tot unde se trăgea, m-am întors acasă să mă odihnesc. N-am reușit, pentru că se făcea pază la scările blocului. Administratorul pusese yale și trebuia să fac de pază noaptea, împreună cu vecinii. Pe mulți dintre ei i-am cunoscut abia atunci. Vreme îndelungată mă ferisem de vecini, ca și de colegii de serviciu, colegii de facultate; tot timpul trăisem cu groaza de informatori și delatori, de microfoane și convorbiri interceptate. Înarmați cu ciomege și cutite, cu toporiști sau cazmale, oamenii stăuseră de pază, pe întinerie, pentru a împiedica pătrunderea teroristilor în imobile și țirid de pe acoperișuri. Teama de teroristi fusese amplificată de vestea că dăduseră drumul deținuților din închisori care în semn de recunoștință luptau împotriva revoluției. Abia după ce i-am cunoscut pe o parte din foștii intermițati, m-am convins că și aceasta fusese un zvon lansat de complotii cizii și auziste.

● Primele zile la Jilava

Inițial interlocutor povestește: „Începînd cu data de 17 decembrie 1989, în penitenciarul București—Jilava, condus de către colonelul Borcan Aurel, comandant, avîndu-l ca locțiitor pe locotenentul-colonel Andrei, cu paza penitenciarului, nu am mai avut acces la informații, închizîndu-se stația de radio a secției, confiscîndu-se televizoarele. Presa nu ne mai aungea decît ilegal, în special în secția specială, unde stătuse și Petre Mihai Băcanu, care fusese, într-o vreme, transferat la securitate, Iorgu Cristian de la televiziune, Iuga, Rupedeal Marian, Popescu Virgil, cel cu cazul Sulfina, precum și mulți cetățeni străini arestați pentru înfracțiuni reale sau izuale. Se dăduse alarma generală în direcția penitenciarelor.

Pe data de 23 decembrie, avînd acces la

informații, întrucît se primise ordin să se dea drumul la stație, am aflat că în țară este revoluție. Acest lucru noi îl bănușiam, pentru că în noaptea de 21 spre 22 decembrie au fost introduși în penitenciar foarte mulți cetățeni. Așa cum relatează toți deținuții care au putut vedea de la etajele superioare ale blocului din secția Fort, noi veniți erau maltratați de către ofițeri civili și subofițeri ai penitenciarului. Majoritatea i-au recunoscut pe căpitanul Prisăcaru, care fusese ofițer de contrainformații în penitenciarul Jilava și Rahova. Subofițerii din subordinea colonelului Borcan, printre care și plutonierul-major Stoian, loveau cu sete cu bastoanele de cauciuc pe cei trimiși spre sediul Fort”.

Intervine și un alt fost deținut: „Pe data de 20 decembrie, în urma apelului făcut la radio și televiziune, prin care se solicita ajutorul pentru aceste obiective, mulți deținuți au reacționat spontan, solicitînd să meargă și ei să lupte, să apere cu trupul lor radioul și televiziunea. Garda care asigura paza penitenciarului și făcea supravegherea a răspuns cu injurături și gaze lacrimogene. În urma acestui fapt, o serie de uși au fost sparte, deținuții ieșind în curtea penitenciarului, care nu putea fi păzită, întrucît de jur împrejur era păzită. După linișțirea faptelor, au încercat să ne dezinformeze, să ne explice că nu este nimic grav, cu toate că postul de radio funcționa și anunța ce se întâmpla în țară. Pe data de 25 decembrie, în urma discuțiilor dintre deținuți și conducerea penitenciarului, cei din penitenciar ne dezinformau în continuare, susținînd că nu se întâmpla în afară de nimic deosebit, deși radioul anunțase că au fost arestați, judecați, condamnați la moarte și executați cei doi dictatori. În jurul orei 15 a venit colonelul Andrei împreună cu un ofițer M.A.N., chemat expres cu unitatea sa, întrucît fuseseră anunțati că vrem să evadăm și să trecem la acțiune de terorism. Scandalizați, deținuții au explicat ofițerului M.A.N. situația, a-

cestia au înțeles-o și s-au retras, după ce au promis că pe data de 26 decembrie vom primi un răspuns de la Front cu privire la situația noastră. Ni s-a promis că vom fi corect informați și că nu vom fi maltratați sau provocați”.

● „Poporul nu are nevoie de sînge spurcat”

Deținuții nu mai aveau intenția să iasă din camere, așteptînd civilizat ziua de 26 decembrie și răspunsul. Ofițerilor și subofițerilor li s-a atras atenția să nu mai arunce cu petarde și gaze lacrimogene, să nu mai injure. Cei din gardă n-au înțeles, iar reprimiștea a continuat. Iată relatarea unuia dintre martori: „Pentru că nu mai suportam starea de teroare care se agrava, deținuții au spart ușile și s-au urcat pe secția Bloc a penitenciarului. Acelasi lucru s-a întimplat și în secția Fort. În acest moment, nimeni nu mai putea controla cele două secții. Pînă la urmă deținuții s-au retras în camere, dar cadrele penitenciarului, în loc să înțeleagă situația crescută de evenimentele care se succedau cu repeziune, au continuat provocările”.

„În acele zile, intervine un al treilea deținut, radioul informa despre situația grea din spitale, despre ajutoarele poporului și cele venite din toată lumea. Deținuții s-au oferit să doneze sînge, bani, ba chiar să renunțe la mîncare, ca s-o trimiță la cei care luptau. Sîngi cum ni s-a răspuns? Noi, prin rațiunea și conștiința noastră, am luat o decizie, iar ei ne-au răspuns: „Poporul nu are nevoie de sînge spurcat!”

Așa că așa s-a întimplat în mai toate penitenciarele. Dar să reluăm firul povestirii. Revine primul interlocutor: „Pe data de 7 ianuarie, cînd nemulțumirea noastră ajunsese la limită, a venit să discute cu noi consilierul Zaharia, din partea Frontului, ni s-a spus. Discuția a durat cum patru ore și jumătate și s-a înregistrat pe bandă. Cei din conducerea Jilavei raportaseră Consiliului Frontului Salvării Naționale cu totul altfel situația din penitenciar. Cerem să se aducă acea bandă la Grupul pentru Dialog Social. Cămea este că, exact la o oră după plecarea consilierului Zaharia, s-a tras în deținuți. Au fost ucisi patru deținuți, iar doi sîngeze au fost răniți. Printre cei ucisi sînt numele a doi deținuți: Danisul Slobozeanu și Zamana”.

● Nici un micron de milimetru

Jilava nu a fost un caz izolat, semn că penitenciarul nu rămăsese institutul repressiv în care spiritul revoluției de la 22 decembrie nu a pătruns prea repede. Stau de vorbă cu... era să-i scriu numele, uîlînd de promisiune, deși acest martor a declarat că și-a asumat orice risc. Deci: „În penitenciarul Colibași, județul Argeș, comandat de căpitanul Cîrța Ion, am aflat despre victoria revoluției abia pe data de 27 decembrie. Posturile de radio fiind blocate, nimeni din personalul penitenciarului nu s-a îndurat de noi să ne spună vestea. Nu vă puteți închipui ce a fost la Colibași! Deținuții și-au manifestat bucuria strigînd diverse lozinci, în special «Trăiască România liberă!», lozinci de frater-

nizare cu armata, ceea ce i-a iritat pe cei de la Ministerul de Interne. Din pricina acestui așa-zis incident, comandantul penitenciarului, căpitanul Cîrța, a dat ordin să se tragă în cei 1.500 de deținuți, care manifestau pasiv. Precizez că deținuții n-au depășit zona nici măcar cu un micron de milimetru. Singurul incident a fost că s-a dărîmat poarta, dar nu poarta din dreptul zonei ci poarta din interiorul penitenciarului. Au fost împușcați zece oameni. Pe trei răniți foarte grav li tin minte: Bichir Constantin, cu domiciliul stabil în București, șoseaua Colentina, Oane Spirica, cu domiciliul stabil în Pitești și Ivascu Viorel, dintr-o comună din județul Argeș. Pe ceilalți nu-i știu. Nu știu exact nici cîți au murit, sînt sigur însă că în poartă au decedat doi deținuți. Răniții au fost duși la spitalul județean Argeș, li s-au dat primele îngrijiri, dar cei din spital nu au vrut să-i interneze și au fost trimiși la spitalul penitenciar Jilava. Sînt lucruri dureroase, pe care, acum, că ne-am eliberat, vrem să le aduc la cunoștința publicului, a lui Amnesty International, privind cazurile acestea izolate de încălcare a drepturilor omului de către cadrele fostului Minister de Interne”.

Informațiile primite vorbesc despre fapte asemănătoare în penitenciarele Iași, Deva.

● O excepție care se confirmă

„Vrem să-i mulțumim comandantului Jercan, de la penitenciarul Galați. Îmi spun foștii deținuți. Acolo, deși comandantul securității orașului a ordonat să se tragă în deținuții demonstranți, ofițerul Jercan a refuzat. A venit plîngînd la deținuți și le-a spus: «Am ordin să trag! Am ordin să trag!». Nu cunoaștem numele subofițerului trimis de către colonelul Jercan, care a anunțat o unitate a M.A.N., ce a ocupat imediat penitenciarul, apărînd deținuții de drept comun și pe cei politici de furia celor de la securitate. Deși nu putem afirma pe deplin acest lucru, se pare că au murit subofițeri din cadrul penitenciarului, ucși de către ofițeri de securitate. Cerem verificarea acestui lucru. De asemenea, cerem o anchetă la nivel superior, privind așa-zisele rebeliuni din penitenciare”.

M-au frapat multe lucruri la foștii deținuți: în primul rînd, limbajul lor elevat. Rareori am auzit pînă acum reprezentanți ai unei categorii socio-profesionale nonintelectuale care să uzese un limbaj atît de ales, care să înțeleagă sensul cuvîntelor folosite. Majoritatea nu memorie bună, nu le scapă nici detaliile, nici semnificațiile, liniștea lor sufletească este imperturbabilă, fiind înclinată spre interpretare. Sistemul lor de informare și metodele lor de luptă sînt subterane. Îmi spunem că orice putere politică va fi în primejdie, atîta vreme cît nu cunoaște metodele de luptă ale celor care au dirijat teroristii și care s-au retras, deocamdată, schimbîndu-și tactica. Parcă eram într-un serial de aventuri.

● Unde e Abdul ?

Pe data de 20 decembrie 1989 a fost eliberat precipitat un cetățean străin: ofițerul Abdul Nasser Shalabi, strada Mohamed Abda 51, Tripoli, Libia. Acesta fusese condamnat la 14 ani pentru înfracțiunea de omor, săvîrșită pe teritoriul

„UN VIITOR PENTRU TRECUTUL NOSTRU”

La 1 Decembrie 1977, printr-un decret al fostului CCEȘ, se desființează Direcția Patrimoniului Cultural Național, apărută în 1973 prin transformarea Direcției Monumentelor Istorice — instituție înființată în 1959, și care continua vechile tradiții în sfera monumentelor istorice, dacă nu ar fi să amintim decît preocupările personalităților marcante ale secolului nostru: N. Iorga, V. Părvan, N. Ghica-Budești, H. Teodoru, în acest domeniu.

Timp de peste 12 ani, activitatea de protecție și restaurare a monumentelor efectuată sporadic de specialiști izolați, sau de „amatori bine intenționați” (coordonată de 4-5 instructori ai Direcției Economice și a Patrimoniului Cultural Național din cadrul CCEȘ) a ilustrat politica de distrugere a monumentelor istorice și de artă, a trecutului nostru istoric. În timp ce fonduri uriașe erau înghițite de construirea unor monstruoase și inutile palate...

Perspectiva apropiatei înființări a Comisiei Naționale a Monumentelor, ansamblurilor și siturilor istorice a determinat un mare val de interes din partea specialiștilor. Redăm, mai jos, gîndurile unora dintre aceștia care au activat o perioadă îndelungată în fosta D.M.I., specialiști formați în tradiția școlii românești de restaurare.

Direcția Monumentelor Istorice, sub coordonarea Comisiei Monumentelor Istorice a avut avantajul extraordinar de a folosi experiența unor mari personalități și animatori în domeniul monumentelor istorice: prof. arh. Gh. Ionescu, arh. Șt. Balș, arh. I. Balș, arh. F. E. Miculescu, arh. V. Bîlculescu, arh. V. Antonescu, arh. E. Chefneux, arh. I. Grigorescu, arh. N. Diaconu, prof. V. Drăguț, pentru a pomeni doar o parte dintre fruntașii școlii românești de restaurare.

Și această experiență se transmitea nu (numai) prin realizări personale în domeniul teoretic sau material, ci și prin crearea unei școli la care tinerii arhitecți puteau să învețe profesia de restaurator. Aceștia au beneficiat nu numai de experiența înaintașilor ci și de specializări la centrele UNESCO și ale Guvernului italian în domeniul restaurărilor (la sfîrșitul anilor '60 încă nu se refuzau bursele de studii în străinătate). Este vorba despre specialiști formați în toate domeniile: arhitecți, ingineri, arheologi, pictori, istorici de artă, oameni pasionați care în mare parte au reușit — prin artificii incredibile — să-și manifeste constant interesul pentru monumentele istorice.

Noua Direcție a Monumentelor nu va putea cuprinde întregul complex de probleme ridicate de acest domeniu, dar ni se pare evident că ea trebuie să cuprindă, în m.c., toate domeniile care concurează la protecția, restaurarea, valorificarea și punerea în circuit public a valorilor majore în domeniul monumentelor, sub coordonarea directă a Comisiei Monumentelor Istorice, fiind în același timp un receptor al experienței internaționale la care sperăm să redevenim membri activi. Credem că trebuie început prin reconsiderarea și îmbogățirea (printr-o adevărată campanie de depistare a tuturor monumentelor și întocmirea fișelor de „sănătate” care să permită o judicioasă programare a restaurărilor) Listei monu-

mentelor și ansamblurilor istorice, elaborată în cadrul D.P.C.N. (niciodată aprobată) și continuată apoi în cadrul unor subrețele structurii teritoriale de către CCEȘ.

arh. SANDA IGNAT

Acum, cînd avem nevoie să ne cunoaștem adevărata istorie, acțiunea de restaurare a monumentelor se impune cu precădere. Se pune întrebarea cine și cum va face această activitate? Spre deosebire de creștia de arhitectură, ce poartă clar amprenta autorului, în restaurare, arhitectul i se cere să se subordoneze complet monumentului, să-l înțeleagă plasindu-l corect în epocă, să-l cîntărească adăosurile și să-l sublinieze mesajul istoric, restituindu-i-l nouă, contemporanilor, într-o formă care, atunci cînd nu are la bază documentul cert, poartă amprenta plastică a epocii.

Cu datele furnizate de cercetare, datele specialiștilor arheologi, istorici, istorici de artă, chimiști, arhitectul restaurator poate să-și susțină soluțiile propuse prin proiect. Rolul său nu se oprește aici, restaurarea concretizîndu-se într-un ansamblu de operații executate pe șantier de către lucrătorii de înaltă calificare, familiarizați cu tehnicile vechi, materialele de epocă (conservarea structurilor, prelucrarea lemnului, a pietrei, tencuieli de epocă, ștucatură etc.).

arh. MARIANA ILIESCU

Am trăit lungă epocă în care specialiștii într-un anumit domeniu, de multe ori strict limitat, specialist format în anul lung de studiu și experiență practică, putea fi înlocuit cu oricine altcineva, eventual posesorul unei diplome a aceluiași Institutului de învățămînt superior.

Mult apreciatul nostru profesor, dl. dr. arh. Grigore Ionescu, ne învăța, în anii Facultății, un lucru de care m-am convins pe doprin: restauratorul bun, arhitectul restaurator adevărat este cel a cărui intervenție la un monument este cât mai puțin vizibilă, el rămînînd discret, în umbra operii sale, de cele mai multe ori anonim, acțiunile lui asupra monumentului avînd ca singur scop salvarea și punerea în valoare a vestigiului istoric.

Arhitectul restaurator se formează numai printr-o activitate complexă și susținută de studiu și cercetare de arhitectură, completată cu studiul de istorie, arheologie și istoria artei, prin participare directă la șantierele de restaurare a monumentelor, activitate ce se finalizează prin elaborarea multidisciplinară a proiectului de restaurare. Există pe plan internațional, în cadrul UNESCO, organisme care reglementează, școlarizează și testează specializarea în acest domeniu, care tratează principiile universale valabile de restaurare și punere în valoare a monumentelor și siturilor istorice.

arh. LIANA BILCIURESCU

Comisia monumentelor, ansamblurilor și siturilor istorice, întrunită periodic, va a-proba obiectivele și fondurile necesare, lista monumentelor și ansamblurilor și va aviza toate proiectele ce au ca scop restaurarea și punerea în valoare a monu-

mentelor sau amenajarea ansamblurilor, precum și a proiectelor care ar putea avea implicații în zonele de protecție. De asemenea, Comisia trebuie să-și spună cuvîntul și în ceea ce privește destinația, funcția vie și utilă în societatea contemporană, a monumentului după restaurare.

Propunerile obiectivelor de restaurat și a mijloacelor financiare, centralizarea datelor și a documentației, referatele pentru avizarea proiectelor precum și cercetarea și proiectarea restaurării pentru monumentele cu un grad ridicat de complexitate sau de o importanță deosebită în ierarhia valorică a monumentelor ar fi de competența Direcției Monumentelor Istorice. Tot în competența ei ar intra formarea de șantiere specializate în restaurări tradiționale cu bazele materiale specifice (teliere de cărămizi de epocă, olane, ateliere de sculptură în lemn și piatră etc.). Toate acestea sînt în funcție de resursele financiare existente, dar care mai pot fi îmbogățite prin comenzi și donații.

O mare parte a restaurărilor și a punerii în valoare a monumentelor și ansamblurilor vor putea fi executate de trusuri locale specializate, colective în instituții, agenții private, sau, ne referim la lucrări de mică anvergură, pot fi increditate cu contract unui specialist sau colectiv, recunoscut din sectorul particular.

Pentru a putea realiza o adevărată decentralizare este însă necesar în viitorul apropiat specializarea tuturor celor care vor avea dreptul să lucreze în restaurarea Monumentelor. În acest mod Direcția monumentelor va putea trece la o serie din activități: inventarierii și supravegheri locale, avizări și operațiuni financiare în seama unor filiale, creîndu-se astfel o rețea mobilă, capabilă să se adapteze ușor unei societăți noi și necesităților ei.

arh. ȘERBAN POPESCU DOLJ

Așteptînd cu emoție deciziile Ministerului Culturii în privința reînființării instituției și a cadrului legal de ocrotire și restaurare a monumentelor istorice, vin cu observații și sugestii personale bazate pe o vastă experiență cîștigată în decenii de activitate în acest domeniu.

Comisia Monumentelor Istorice va fi alcătuită din personalități marcante din diferite ramuri de specialitate: istorici, arheologi, arhitecți, pictori etc., și va fi înzestrată cu autoritate deplină pentru a impune în toată țara respectarea hotărîrilor luate referitor la avizarea propunerilor de restaurare, priorități, sistematizarea zonelor, valorificarea funcțională.

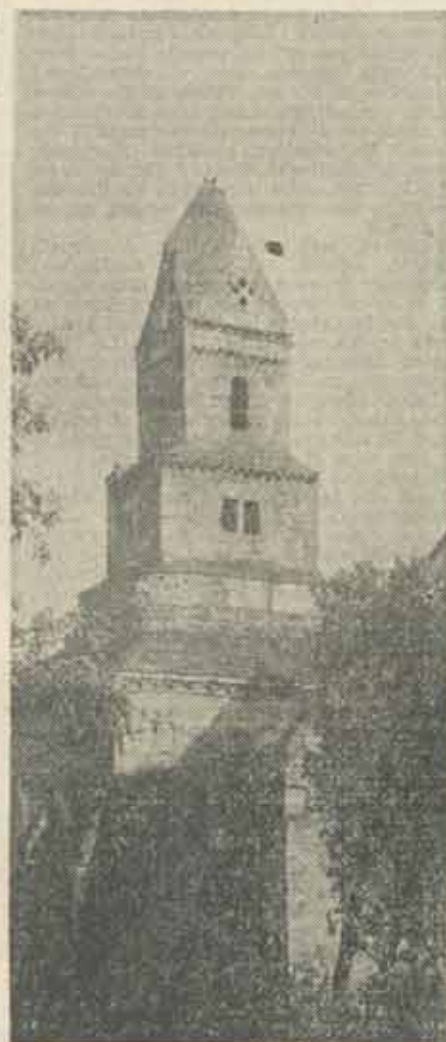
Propunerile vor fi sprijinite de proiectul tehnic întocmit de un arhitect specializat în opera de restaurare, în colaborare cu un colectiv complex care a efectuat un laborios dosar de cercetare prealabilă asupra monumentului.

În ceea ce privește etapa de execuție, arhitectul restaurator va folosi un colectiv de colaboratori tehnici specialiști și muncitori care lucrează după metodele tradiționale.

Diversitatea și bogăția monumentelor noastre privesc atît ca entități de o inestimabilă valoare, dar și ca ansambluri arhitecturale (urbane sau rurale), istorice sau ambientale cer o formă instituționalizată, cu o autoritate necontestabilă, pentru a nu mai cădea pradă buldozerelor, pentru a fi restaurate, protejate în cadrul unei activități complexe, coordonată cu viitoarele transformări rurale și urbane.

Fotografiile de arh. EUGEN CHEFNEUX și arh. MIRCEA VOINESCU

Grupaj realizat de RODICA BĂNĂȚEANU

Biserica de piatră de la Densuș

Biserica din Sălcuța

Mănăstirea Sucevița

Castelul din Hunedoara

Dispariția puterii nu trebuie să fie doar un enunț într-o insinuerată propoziție revoluționară! Dispariția puterii, „Dissolution of power” nu trebuie să fie doar clipa unui „inside view” de decembrie! Dispariția puterii nu trebuie să fie doar o baladă care să exorcizeze frica vomitând-o pe scenă ca o „Portocală mecanică”! Un labirint de pretocieni mușcând „Portocale mecanice” asaltează istoria! Tâmpile lor pe pernele insomniilor noastre ca un blestem venit din moartea morților noștri, ca un blestem!

Teroarea născându-se din nevolnicia oglinzii, alungă la țacere. Strălucirea grandomaniei, ca o fetișizare a nimicniciei. Cit de asemănătoare palatele lui Nero, cu cele ale lui Mussolini, Hitler sau Stalin. Mase severe, simetrice, arcade în plin centru, seriștea golurilor, avanscote monumentale ca într-un peisaj de Chirico.

„Frica” alergând un cerc pe străzile urorilor. Frica, singurul prenume al cetățenilor. Un oraș nenăscut, căci cum poate fi un oraș care și-a pierdut memoria.

O perpetuă verticală arșită. Dacă stai în fața Casei Alora — căci a poporului nu e, îți dai seama că aduce cu ceva cunoscut, cu ceva uitat de curind ca într-un coșmar din care abia te-ai trezit și nu-ți mai aduci aminte detaliile. Dacă ai îndepărta canalul bulevardului ce dirijează vederea, dacă ai așeza-o pe loc plat și i-ai mai adăuga câteva fișe arsemăna cu Casa Scintei, oglinzi altui adevăr.

Povestea despre el, inconfundabilă arhitectă Henriette Delavrancea Gibory, într-un interviu pe care i l-am luat când a împlinit 90 de ani și publicat parțial mult mai târziu de revista „Luceafărul”.

Grupul de arhitecți care a proiectat atunci această casă a plecat la Moscova la avizarea proiectului, întrucât creditul voia să vadă pe ce dă banii.

Forul stalinist a cenzurat proiectul inițial și le-a impus clădirea „Leninovo-ovul” ca proiect directiv explicitându-și astfel metaforic conformația plastică:

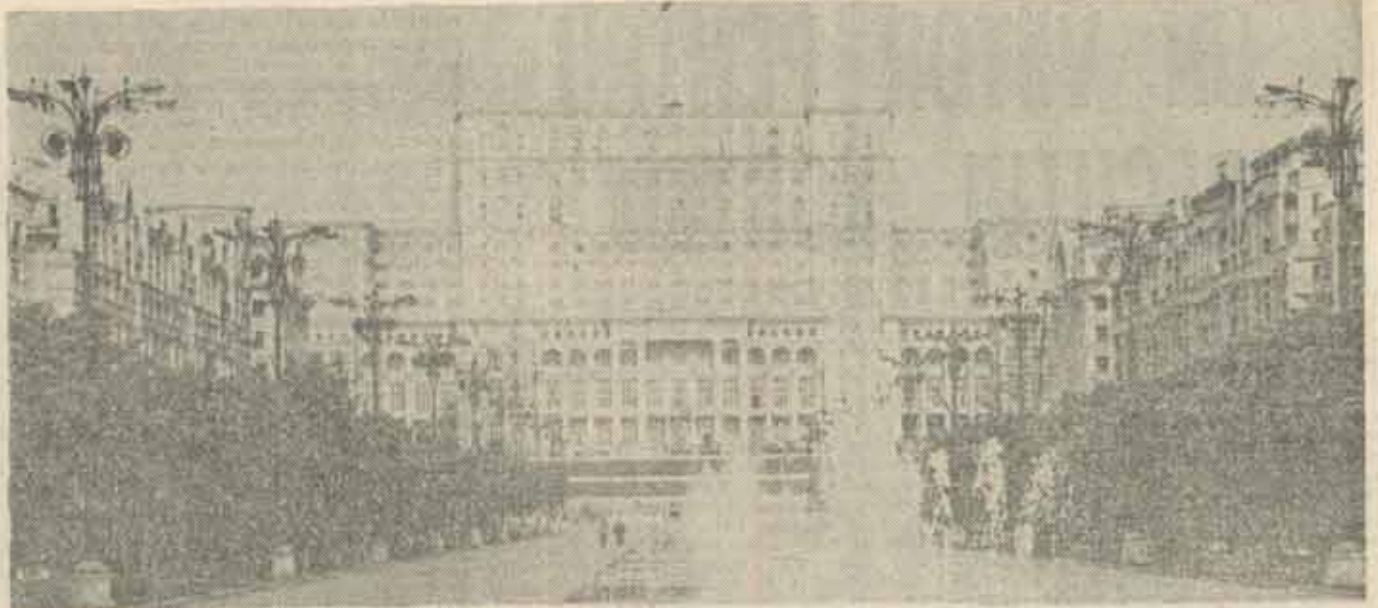
„Arcadele supraînălțate ale parterului simbolizează forța trecutului istoric pe care ne bazăm, ritmarea ferestrelor etajelor curente, compoziția simetrică a volumelor simbolizează forța prezentului, iar floșele simbolizează forța viitorului”. Așa a ajuns acest simbol tripodice eligia stalinismului multiplicată în toate capitulele estului și în marile orașe ale sovietelor.

Parafrazând, „Casa Alora”, cu urinase arcade la parter închise în milioane de bronz simbolizând trecutul lor comun de lupă, un hideos miriapod de picioare-corpuri simetrice, cu milioane de ferestre-ochi, simbolizând prezentul lor de vigilență istorică împotriva noastră, a uitat să aibă floșele viitorului victorios, ceea ce i-a fost fatal. Lipsiseră la lecția „Casa Scintei” și plagiatul le-a jucat o festă.

Dacă stai în fața „Casei Alora” nu poți din nici un unghi s-o cuprinzi, intrarea se situează peste linia orizontului și privirea o spală ca un cer de spaime plinând peste axa fără rost a majestuosului drum de promenadă.

Iesirea ei din scara orașului este ca lectura altora din scara timpului.

Anularea Dealului Spirii, distrugerea cartierului Uranus, Mosilor, Văcărești, prețios, fond de autentică locuitate urbană a vechiului București, dărâmarea monumentalei incinte a Arhivelor Statului, efi și a curții mănăstirii Antim Vodă, translatarea și ascunderea marelui monument al Bisericii Mihai Vodă în spatele unui ecran de blocuri, dărâmarea bisericii Sf. Spiridon cel Vechi, minimalizarea ansamblului Patriarhiei și a Marii Adunări Naționale, dărâmarea halelor — autentic exemplu de art-nouveau românesc sînt doar câteva din intervențiile chirurgicale „salubritizatoare” asupra timpului nostru. „Cu bastonul prin București” a devenit „Cu bastonul pe București” numind vizitele lor de lucru. Într-o sală de gimnastică i se făcuse macheta orașului peste care se

„Casa Poporului” — București, arhiteci Anca Petrescu

plimba cu un pod rulant. Nu vedea în spațiu și din cauza asta s-au cheltuit milioane de lei cu machete, uneori la scara 1/1.

Dar de fapt totul a pornit cu „a fost odată ca niciodată” un cutremur, care în 1977 a zdruncinat și cabinetul prezidențial, fișurile desinate pe pereti prima hantă a fricii. Nu i s-au mai părut solide nici unul din sedile actuale care mai trecuseră și prin cutremurul din 1949 și prin bombardamentele războiului și prin recentul dezastru.

cență confruntare tinere nu au fost implicate și li se face o nedreptate și ea ca tînăr arhitect care și-a dat diploma cu un centru pe Dealul Arsenalului ar avea și ea ceva de spus. Unii optesc că era neam cu „EA”, alții că nu era, știu doar că aveau ceva comun — insolența. Și această tînără arhitectă a avut o capacitate unică de pliere pe gusturile lor, ajutându-i să-și specializeze mediocritatea, eliminând astfel rînd pe rînd din competiție toate valurile.

Seța de proiect a acestui monstru, hu-

este și va fi un venetic al cărui nume nu se pronunță. Poate acum în același stil oportunist va câștiga concursul cu salvarea centrului orașului București și poate va propune cea mai bună idee de „ce facem cu Casa Poporului”. Această rufetă de miliarde în care unii care nu vrut să lupte au fost eliminați nesporiv, în care unii s-au retras în țacere, în care mulți au văzut doar gansa unei left-mai bune, alții gansa unui aplauze și toți finalmente simțind inconsistența jocului n-au putut timp de peste 10 ani să-l curme.

Acest joc hideos al puterii și al mizeriei, în care arhitecții n-au reușit să se ajute pe ei înșiși și în care nu le-a întina nimic un deget decât mult prea târziu când monstruoșitatea era conștientă, nu trebuie să se mai întimplă.

Opinia de brează sau individuală, articole, cărți, expoziții, scrisori și memorii sînt un arsenal de influențare a cetății și persuasiiv al puterii. Dar dacă puterea este surdă, orbă, opacă la orice adresare și-și folosește din contra tot arsenalul în sufocarea dialogului cu ea și instaurează un hideos monolog?

Care a fost în această situație condiția arhitecților salariați? Pentru unii, evaziunea în alte spații geografice. Peste 30% din absolvenții Institutului de Arhitectură sînt în străinătate. Partul este al doilea oraș după București, cu cei mai mulți arhitecți români. Pentru alții evaziunea în alte meserii: scenografie, vestimentație, design industrial, grafică publicitară sau pictură monumentală bisericăscă. Pentru majoritatea o evaziune în contemplație.

Și toate trei reprezintă alunecarea spre neimplicare, spre rezistență pasivă. Dar dacă evaziunea puterii, influențarea puterii nu au dat rezultate, ar fi urmat dispariția puterii, ceea ce s-a întimplat cu atîta jertfă.

Ca această experiență tristă a relației putere-arhitect să nu se mai întimplă trebuie să existe o lege de protecție a exercitării profesiei de către arhitecții din serviciile publice împotriva presunilor de orice fel. De asemenea orice lucrare de importanță pentru conformarea spațiului a unei așezări să fie conștient și supusă debaterii opiniei publice și apoi aprobării spre execuție cu ea să consentizeze efectiv aspirațiile comunitare.

Numai așa dispariția puterii va deveni un creion pentru eternitate.

Arh. CRISTINA SUCIU MOSCU

Un creion pentru eternitate

Dar un nou sediu trebuia să concentreze în jur tot fastul și interesul, spre el trebuia să accezi majestuos și să te lași strivit imagină ca într-un scenariu al groazei. Așa s-a născut ideea noului centru civic, de la câteva fișuri dintr-un cabinet.

Toți arhitecții au crezut în ei ca într-o gană disperată a profesiei lor. S-a lansat un concurs cu participare desemnată a unor colective formate din cei mai cunoscuți arhitecți. Dezbateri puternice legate de probleme de structurare funcțională, de trafic, de relaționare a axei N-S cu cea E-V, cu punerea în valoare a monumentelor, cu pinze de apă, scuaruri verzi care au rămas doar în amintirile fotograficilor. Nici o variantă nu a plăcut. A cerui alte variante și a restrins numărul celor consultați, alte și alte variante! I-a plimbat pe toți prin București, arătându-le că lui îi place ceva cum cum ar fi Universitatea, Palatul CEC, Palatul Poștelor, Palatul Bursel, Palatul Justiției, dar și mai și.

Atunci a apărut Anca Petrescu, o absolventă mediocră care a bătut la porțile prinșișorului s-o ajute invocînd că în a-

lită de toți, s-a instalat într-un sediu propriu, unde a adus sub aripa ei sute de arhitecți detașați din provincie și mari institute bucureștene, sute de murcenari, desenînd frunze de acant și ove, amorăși și volute pentru sutele de mii de metri pătrați de decoratii ale palatului, detaliile unei piramide a ororii.

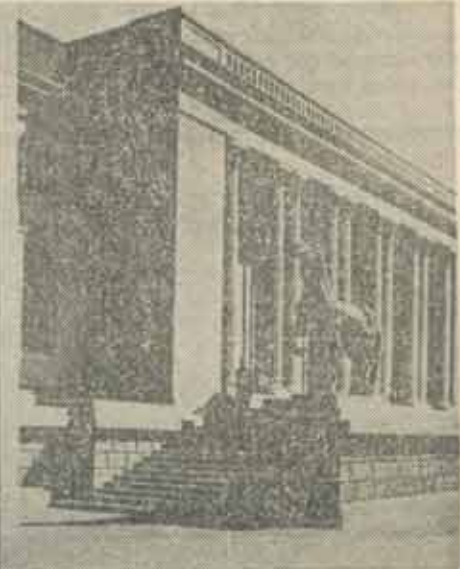
Nu știu de ce s-au dus, căci așa cum spunea un coleg de-al meu, Radu Drăgan, nu i-a obligat nimeni să fie mercenari. Ce circumstanțe atenuante au — că erau inutili în posturile unde au fost repartizați, că mulți fiind bucureșteni veneau acasă, că alci câștigau acord și 1,5 spre doosebire de alți arhitecți care stăteau de ani pe 0,5, de programul de muncă lejer fără norme și tarife, de curiozitate, de șansa de a face în secolul XX un „palat”, de...?

Și acum ei s-au întors printre noi la fel de senini, cu scuza părții ce nu știa de întreg?

Printre arhitecții din I. P. Carpați, oameni de mare profesionalism, care au proiectat clădiri de referință ale spațiului românesc, hoteluri, spitale, primării, case de cultură, Anca Petrescu a fost

„Casa Scintei” — 1956

Cancelariatul Reichului — Berlin, arhitect Albert Speer